

Cerkveni

10. šte. **GLASBENIK.** Letnik II.

Oktober. 1879.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

„Cerkveni glasbenik“ izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravnništvo sta v Alojznicl.

Gregorij Veliki in koralno petje.

(Zgodovinska čerta.)

Odkar se je jela poudarjati misel o neobhodni potrebi preuredbe cerkvene glasbe, naglaša se tudi vedno po dotičnih časnikih važnost in pomen gregorijanskega koralu, kot bistvenega faktorja v cerkvenem petji. In prav je takó. Želja, da se razširi koralno petje po vseh cerkvah, kjerkoli bivajo kristijani, polni gotovo serce vsakateremu, ki je prepričan, da je cerkveno petje v istini bistveni del službe božje, komur je znano, da ustreza koral popolno vsem zahtevam pravega cerkvenega petja. Tudi mili naš „Glasbenik“ vstopil se je takoj s prvim svojim listom na stališče onih za pravi razvoj in napredek cerkvene glasbe unetih móž, ki hoté priboriti ter ustanoviti koralu ono častno mesto v cerkvenem petji, katero po vsej pravici zasluži. — Kolike važnosti da je koralno petje, to je „Glasbenik“ poudarjal uže prav pogosto. Daj Bog, da bi se bili čitatelji cenjenega lista, tega do dobra prepričali! A ker je zares koralno petje glava vsega cerkvenega petja, namenil se je pisatelj teh verstic narisati v glavnih potezah delovanje papeža Gregorija Velikega in razvoj po njem nazvanega gregorijanskega koralu. Pač si je v svesti, da svojej nalogi ni kos, — a naj poterpé prijazni čitatelji „Glasbenika“ za sedaj, — čas jim prinese marsikaj boljšega. Ali ad rem.

I.

Življenje papeža Gregorija Velikega je gotovo mnogim izmed bralcev do čista znano. Vendar pa ga moramo naslikati v glavnem obrisu.

Rojen okoli l. 540, kazal je Gregorij uže v pervej svojej mladosti vsestranske zmožnosti, s katerimi ga je Stvarnik obdaril. Plemenita senatorska rodovina, katere ud je bil, dala ga je izomikati v pravoslovnej vednosti; a po drugej strani ljubeča mati Silvija ni pozabila svojega nadepolnega sina, ki jej je bil pri zgodnjem udovstvu jedina uteha, napeljevati k pravemu bogoljubnemu življenju. Okolo leta 570. postavil ga je tadanji cesar Justin za pretorja mesta Rima. A spoznavši kmalu pene svetnega blišča popusti mastno službo, ter sozida na svoje stroške sedem benediktinskih samostanov po raznih krajih Italije, ter stopi tudi sam med redovnike v domačej hiši, katero je pustil predelati v samostan. Čudna naredba previdnosti božje, da so ravno benediktinci, kojim je storil Gregorij toliko dobrot, ter red, dejal bi povzdignil med najime-

nitnejše, da so ravno ti menihi pozneje najbolj goreče gojili gregorijansko petje. V samostanu preživel je Gregorij — kakor je opazil večkrat sam, — najlepše dneve svojega življenja. A žal! njegovega samostanstva bilo je kmalu konec, kajti papež Benedikt poklical je Gregorija na svoj dvor, ter ga posvetil dijakona rimske Cerkve (l. 577.). Pozneje postal je poslanec rimske kurije v Konstantinopoljnu; a povernivši se od tamo v Rim, podal se je zopet v priljubljeno samostansko zatišje, kjer so ga izvolili menihi opata dotičnega samostana. A nenadoma zadela ga je l. 590 najvišja čast na zemlji — čast papeštva. Senat, ljudstvo in duhovstvo izvolilo ga je enoglasno kot naslednika sv. Petra po smerti Pelagija II. Na apostoljskem prestolu vztrajal je Gregorij 13 in pol leta — do svoje smerti (l. 604), neumorno delovaje za Cerkev in pravo službo božjo. Koliko verske tvarine da je Gregorij napisal, koliko je storil za uravnanje in razširjanje cerkvenih obredov, — o tem govoriti na tem mestu ne moremo. Tu nam je naloga popisati samo delovanje papeževo na torišči cerkvene glasbe, a osobito cerkvenega petja.

II.

Za Gregorija bilo je pri službi božji v navadi petje, uravnano in urejeno po svetem Ambroziju. Naslanjalo se je popolno na tedanje rimsko in gerško skladomérstvo (metrik). Za tadanji čas je bilo to še precej pripravno in dobro, kajti poganska omika, latinski in gerški živelj sta v javnem življenji še vedno prevladala. Sv. Avguštín, ki je bil sè svetim Ambrozijem v najtesnejši zvezi in je ambrozijansko petje z vsim ognjem svoje navdušenosti občudoval, nam je vpliva gerške pesniške prozodije na tadanje ambrozijansko petje najjasnejši porok. On sam je spisal šest knjig „de Musica“, ki pa sploh nič drugega ne omenjajo, nego, kako se tadanja gerška metrika v glasbi porabljuje in sme rabiti. Tadanjim pevcem seveda taka sistema ni bila nasprotna; vsaj so bili vsi izomikani še na podlagi gerške in latinske metrike. Zraven pa je bil jezik, v katerem so pevci peli, njihov materni jezik. Ali kako preseliti petje k drugim narodom, k tako nazvanim barbarom, kojim svojina latinskega jezika ni bila znana, še manj pa prozodija in metrika? Kako upeljati pri teh narodih petje v cerkvenem jeziku?

Gregor Veliki sprevidel je nujno potrebo uravnanja cerkvenega petja po enakem načinu pri vseh narodih, katere zbira katoliška Cerkev pri svojem altarji; a spoznal je tudi težave takega podjetja, dokler se je naslanjalo cerkveno petje na nenaravno (vsaj nam se danes tako dozdeva) gerško prozodijo. Tadanja prozodija pa je bila popolno nasprotna našej sedanjej. V dokaz tega en vzgled. Če si vzamemo latinski stavek: *Justorum animae in manu Dei sunt*, ter ga beremo po tedanjih prozodičnih pravilih, prepričali se bomo, da mi dandanes latinsko vse drugače čitamo. Po prozodičnih pravilih bi se stavek tako naglašal: *Justorum animae in manu Dei sunt*. Naš naglas v latinščini pa je ves drugačen: *Justorum animae in manu Dei sunt*. Toraj uže samo iz tega vzgleda lahko vidimo in presodimo, koliko zaslugo ima Gregor Veliki gledé izpremembe naglasa v cerkvenej glasbi.

V ambrozijanskem petji toraj bila je metrična razverstitev posamnih zlogov glavna reč, in glasba bila je dolgosti ali kratkosti zlogov popolno podveržena. Lahko si toraj mislimo koliko prostega razvoja je glasba pri takih okoliščinah

pričakovati smela. Da je trebalo toraj tadanjo glasbeno podlago raztergati je očitvidno. Lepo piše o tej potrebi K. Ch. F. Krause,*¹) ki pravi: „Pervi korak storjen v petji bilo je oproščenje melodije iz vezi prozodije. — Nastalo je tako v latinskej cerkvi ono počasno, priprosto, enoglasno koralno petje, začetkom sicer tudi z menjavanjem dolgih in kratkih zlogov, a gledalo se je samo na dolgost in kratkost predzadnjega zloga vsake besede, vjemaje se z našim načinom brati latinsko. Dobro pri tem je bilo, da se je ona poprejšna razvada prozodičnega berila tudi pri Latincih jela počasi izgubljavati; na drugej strani pa so se jele polagoma razvijati pesmi z rimami, kakor so pozneje prišle v navado v latinskej liturgiji. Verzi onih nebrojnih pesmi imenovali so se leoninski. Na ta način začel se je takt t. j. razredba glasbenih del v manjše, in teh zopet v dvo- ali trizloge, a ne več po prejšnjem prozodičnem načinu“. S to izjavo nemškega glasbenega zgodovinarja pa se A. V. Ambros**²) popolno vjema, ter skuša Krauserjeve besede še nekoliko pojasniti ter označiti nekatere posledice izvirajoče iz omenjenih besedi. On pravi: „Iz resnične te opazke (namreč Krauserjeve) je vsakako razvidno, da je ravno gregorijansko petje bila ona njiva, iz katere je pozneje pognalo čisto po taktu umerjeno figuralno petje. Oproščenje melodije iz vezi metrike raztergalo je zvezo, katera je kerščansko glasbo združevala s pogansko. Odtergala se je kerščanska glasba od poprejšnje zveze posamnih besedi, ki so jej bile dotlej glavna reč, prišla je tako do samostojnosti, katere poprej, ko je bila navezana na kvantiteto besedi, ni imela. Ko pa je bil ton oproščen besednega zloga, smel je iti svojo pot, ter se razvijati na posamnih glasbenih zlogih čisto samostojno, in zatoraj je nastalo v gregorijanskem petji toliko glasbenih podob (naj omenim jubilačije, kolorature, figuracije)“. Res da se je petje pri nekaterih narodih vsled mnogoterih dolgih glasbenih podob pokvarilo, da je zaradi predolgih jubilačij postalo nekako spačeno in dolgočasno, kakor postavim v Egiptu, kjer še dandanes v ritualnem petji besedo „Alleluja“ tako raztegnejo, da traja skoro en četert ure. A kar se je drugodi pokvarilo, kar je postalo drugodi spačeno, gerdó, to se je v latinskej cerkvi tako lepo razvilo, da še dandanes vsi strokovnjaki morajo priznati, da je koralno petje najbolj pripravno in primerno cerkvi, najbolj spodobno pri našej službi božji. Opozorim čitatelje le na one majestetične jubilačije pri besedi „Alleluja“, ali pa na žalostno-resni: *Christus factus est pro nobis* itd. veliki teden pri zgodnjicah. Vsakdo mora pripoznati, da je vsako znamenje globoko mišljeno, da je moralo ustvariti tako petje edino le serce pobožno, navdušeno za čast božjo.

Nastalo je toraj ono petje, katero še dandanes povzdiguje naša serca „iz sveta — da govorim z Durandom — daleč gori v večnost“, — petje ki nam kaže v posamnih svojih podobah, „kako velik je Bog, kako neizmerna je njegova slava, kako sveto je nebeško veselje, koje izražati nobena beseda, noben glas ne more“. In to petje je — lahko rečemo — ustanovil, upeljal, in razviti pomogel papež Gregorij Veliki.

(Dalje prihodajič.)

*) Darstellungen aus der Gesch. der Musik. Str. 97.

***) Geschichte der Musik II. Str. 61.

Nekoliko najnavadnejših pomislikov in ugovorov zoper reformo cerkvene glasbe.

(Dalje.)

Ali kaj pomaga, ako je ljudstvo s tako nevredno glasbo zadovoljno, ako pa cerkev, ki ima tu edina odločilno besedo, ž njo zadovoljna ni? Sv. cerkev namreč zahteva pri službi božji strogo in izrečno glasbo sveto, resno, vzvišeno, kakor so skrivnosti, ki jih ona obhaja, ne pa poskočnic, ne abotnega dudljanja ali nespodobnega hrupa, kakor ga je še tako obilno slišati pri nas, ki pa le verno občinstvo moti in službo božjo profanuje. Ako bi cerkvi vsaka glasba ugajala, ne bila bi ona za sveto glasbo toliko storila, ne stvarila veličastnega koralala, s katerim je za vse mogoče slučaje poskerbela, ne bila bi pa tudi zastran cerkvene glasbe dala toliko in tako strogih ukazov. To vse nam kaže, kako skerbno da je sv. cerkev vselej nad cerkveno glasbo čula ter vse, kar bi v tem oziru nedostojno bilo, od službe božje odvrčevati si prizadevala. Saj je znano, da je sv. tridentinski zbor tadanjo preveč posvetno glasbo iz cerkve popolnoma izključiti namenil in da je le ženijalni Palestrina sè svojim mogočnim ter vzvišenim stilom polifonni glasbi poleg koralala v cerkvi se prostor priboril; à sveti zbor je pa tudi določno izrekel, da le polifonna glasba v stilu Palestrininem se nadalje v cerkvi terpeti sme. Kaj pa ima, vprašamo, naša sedanja poveršna in večjidel mehkužna cerkvena glasba vzajemnega z veličastnim koralom? Kaj enacega z mogočnim in vzvišenim Palestrininem stilom? Kako daleč smo se torej oddaljili od pravega, zapovedanega, vzornega! Ali ni že čas, da se povernemo zopet na pravo pot nazaj, da jamemo zopet hrepneti po vzornem, da se oklenemo zopet z dušo in telesom tega, kar je vredno sveti skrivnosti, ki se na naših altarjih godé? To pa je tudi naravnost naša stroga dolžnost; kajti iste postave zastran cerkvene glasbe še zmiraj veljajo, cerkev jih ne le nikdar ni preklicala, temuč jih večkrat ponovila in celó poostrila, ter tako vedno zoper vse nedostojnosti v tem oziru protestovala. Ako pa njeni lastni otroci njenega svarilnega maternega glasu slušati nočejo, marveč vsem njenim resnim opominom navkljub z nevredno posvetno glasbo cerkev in službo božjo onečastujejo, potem teh nepristojnosti ni ona kriva, marveč njeni nepokorni otroci sami. Toda mi menda vendar nočemo biti nepokorni, marveč poslušni in ubogljivi otroci te svoje blage duhovne matere, in ako smo jej že v drugih rečeh pokorni, hočemo jej skazovati voljno pokorščino tudi v njenih določbah zastran cerkvene glasbe. Saj, ako se cerkvenim ukazom pokorimo, gotovo se ne motimo, ako pa se le svoje terme deržimo, gotovo smo na napačnem potu. — Terditev pa, da sedanja večjidel posvetna cerkvena glasba naše verno ljudstvo vendar le spodbuja, je očitvidno piškava in prazna. Bo li posvetna glasba svete ter pobožne misli in čute v nas budila? To je absolutno nemogoče. „Nemo dat, quod non habet“. Taka glasba pač vzbuja čute, toda le posvetne in mehkužne; ona človeku, k počutnosti toliko nagnjenemu, ugaja, ga naslaja, razburja mu duhá, á to ni pobožnost in spodbuda, marveč le posvetno razveseljevanje, nesveta razburjenost sercá, ki je zlasti v cerkvi pri službi božji ne le nedostojna, ampak tudi naravnost pregrešna.

„Ljudstvo naše ne mara za dolgočasno cecilijansko petje, katero se mu sedaj usiluje; ono je — bivajoče že bolj na jugu — tudi bolj žive kervi, bolj vesele čuti, in zahteva zato tudi bolj veselo cerkveno glasbo“. — Na to bi se dalo mnogo odverniti, toda zarad pomanjkanja prostora le nekaj malega.

Ako bi ta ugovor imel kaj tal, morala bi cerkev lahkokervnemu Italijanu, gibkemu Francozu i. t. d. vsakemu po svoje dovoliti jako veselo in poskočno glasbo. Toda cerkev tega kratko in malo ni storila, temuč stvarila je resnobni in veličastni koral, katerega je kot svoje pristno dete, odgojeno na njenih lastnih persih, vsem cerkvam vsepovsod izročila ter pri službi božji rabiti zapovedala. In ko se je bila poslej nevredna posvetna glasba po sili v cerkev vrinila, hotela jo je sv. cerkev na tridentinskem zboru, kakor smo že poprej omenili, popolnoma iz cerkve odstraniti in edini koral obderžati, le ženijalnemu Palestrini se ima polifonna glasba zahvaliti, da ima še svoje mesto v cerkvi. Tako sv. cerkev določno in neupogljivo zahteva resnobno, sveto in vzvišeno glasbo pri službi božji in tu ne jemlje ozira na razne narode, ne dela razločka med vročekervnim Španijolcem ter hladnim Albijonovim sinom, med domiselnim Germanom in globokočutnim Slovanom. Zato pa tudi cerkev tako skerbno goji petje v latinskem, t. j. liturgičnem jeziku, ker je tu prvič manj nevarnosti, da ono zaide na napačna pota, da postane posvetno in službe božje nevredno, drugič pa ima biti latinsko petje, zlasti koral, prelep izraz cerkvene vesoljnosti in edinosti. S tem pa ne tajimo, da se sme in zamore značaj kakega ljudstva ali naroda izraževati v njegovem ljudskem, t. j. cerkvenem petji v domačem jeziku, katero ima svoje mesto pri manj slovesnih ter bolj privatnih pobožnostih, le da ima biti tudi to resnobno in dostojno.

Ako pa ljudstvo naše za cecilijansko, t. j. pravo, resno, dostojno cerkveno petje ne mara, temu se prav nič čuditi ni, čudo veliko bi le bilo, ako bi kar a priori zanj maralo. Pomislimo le, da ljudstvo naše je vsled sedanje preveč posvetne in poveršne cerkvene glasbe silno razvajeno, njegov estetični čut je neizolikan, njegov okus popačen, in celo njegov verski čut več ali manj oslabljen. Ali se je čuditi potem, ako naše sicer verno in pobožno ljudstvo celo v cerkvi pri službi božji okrogle, posvetne melodije zahteva? Ono ne vé, kaj je pravo in spodobno; dopade mu to, na kar je navajeno. Pelji kdo kmeta v kerčmo in pa v koncert, pa stavimo, da mu bodo ondi okrogle polke in mazurke, če še tako slabo igrane, bolj dopadle, nego Mozartove sonate ali Beethoven'ove simfonije ovde. Naše razvajano ljudstvo je v oziru na cerkveno glasbo podobno Izraelcem v puščavi, katerim sladka mana, ki je imela vsakoršno slast v sebi, ni bila po godu, ampak želeli so si nazaj v egiptovsko robstvo, da bi le ondi imeli zopet dosti mesa in čebule. S tem pa ne rečemo, da bi se naše sicer inteligentno ljudstvo ne dalo obrusiti ter olikati tudi na to stran; treba mu le poduka v besedi in dejanji, in vedelo bo kmalu čislati pravo cerkveno glasbo.

(Konec prihodnjič.)

D o p i s i.

Iz za ? — 7. avg. t. l. je imelo „Cecilijino društvo“ občni zbor. Kot prijatelj prave cerkvene glasbe napotil sem se tudi jaz v Ljubljano, in veselilo me je, najti tamkej veliko somišljencev. Ob 8. zjutraj smo se podali v stolnico. Točno se je pričela sv. maša, katero

so služili mil. g. proš. Jarc. Introitus se je pel koralno; meni bi bil ljubši brez orgelj, ker so pevci bolj prosti, sicer pa tudi temu ni bilo kaj reči. Missa „Cunibert“ je prav priprosta skladba in se prišteva tistim kompozicijam, ki se smejo začetnim korom posebno priporočati. Zbor je bil močan, sopran in alt ljubeznjiva, k čemur so gotovo pripomogli nekteri deški glasovi. Responzorija se v stolnici, vsaj meni se tako zdi, malo preveč vlečejo. Pri gradualu sem opazil, da je pevovodja gledé akcentuiranja strog, in to je prav. Ravno ta „Justus ut palma“, ako se dobro ne naglaša, zgubi vso veljavo. Sklep (Orgelpunkt) je bil krasen. Wittov „Veritas mea“ se je izverstno čul. Pevci so z glasom padli, menda za pol tona, a organist je dobro pričel poigro, da je to zapazil le večak. Tako mora tudi organist vselej storiti, ne pa tje v en dan butniti v tonov način speva. Dijakon me je s svojim petjem dvojnega spomnil. Al je v semenišči poduk o koralnem petji pomanjkljiv, ali pa gospod nima sluha, ter je bila izvolitev nesrečna, kajti ta dan mora vendar biti petje izgledno ne le na koru, ampak tudi pri altarji. Tu smo pa čuli: vóbiscum itd. in k sklepu evangelija je prišel gospod najmanj en glas viši, kakor ga je bil začel. Nekdo zraven mene je djal: Še dva stavka, pa je ne bo speljal. O „Ite“ ne govorim.

Popoldne ob 4. uri se je zopet pevalo v stolnici. Šest toček je bilo slovenskih. Vsake pesmi se je pevalo po tri kitice. Izverstno moram imenovati naredbo, da je prvo in tretjo kitico pel zbor, a drugo kvartet. To je bila neizrečeno lepa spreminjava. Pri drugi dvo-glasni pesmi je proti koncu Alt malo disharmoniral. Pri tolidem petji se to že prizanese. Številka 3. Benz „Hodie nobis coelorum rex“ je zelo moderna skladba. Skladatelj se je deržal tú najskrajnejše meje dovoljenega. Nasproti pa je Hribar-jeva „O grešnik“ čula se mirno, pobožno, cerkve in postnega časa popolnem vredno in primerno. Sattner-jev „Križev pot“ se kvartetu ni toliko podal nego celemu zboru. Foerster-jeva „Velikonočna“ je naredila velik vtis. Bas ima težke skoke. Triglasni možki zbor pri naslednji številki se je najmanj dopadel. Željno smo pričakovali zadnje točke, Foerster-jevoga „Te Deum“. G. Foerster si je pri tej skladbi stavil nalogo, obširen tekst kolikor moč v kratkem obdelati, in skerbeti za dostojno spreminjavo; in to se mu je posrečilo dokaj s tako zvanimi „falsi bordoni“, v današnjem smislu: recitiran akord. Ti „falsi bordoni“ so prav lepi, le eno napako imajo, da so za sopran previsoko stavljeni; sopran namreč recitira na **d**. Ta napaka dela skladbi veliko škodo, kajti recitiranje od strani soprana je bilo sila špičasto in prisiljeno. Morebiti se dá to predrugačiti. Sicer je pa ta skladba res iz-verstna, dobro premišljena in velicega vtisa. Kljub temu je pa vendar resnica, da „Credo“ in „Te Deum“ delajo in bodo delali cecilijancem še mnogo preglavice.

Sploh rečeno je pevski zbor svojo dolžnost pošteno izveršil, in ne moremo se dovolj zahvaliti društvenemu odboru za osnovanje produkcij, kakor tudi g. Foersterju za požertvo-valnost. Moja in gotovo vsacega cecilijanca želja je, da bi pač vsi pevovodje, ki so bili pričujoči, vzeli si za izgled Št. Miklavžki kor in da bi se s svojimi kori temu približali. Daj Bog in sveta Cecilija!

Iz Boh. Bistrice 20. sept. — Naj tudi jaz iz našega kota ob kratkem poročim o stanji cerkv. petja pri nas. Hvala Bogu, tudi mi smo že storili en korak naprej na novi (in vendar stari) poti cecilijanskega petja. Dasi tudi ni veliko, a nekaj je vendar. Pomislite, da imamo zdaj pri nas vsi mnogo opravkov pri zidanji nove cerkve; tudi nam manjka spretnega pevovodije in dobrih ženskih glasov. Zato smo med sabo napravili možki zbor, in s tem si kolikor moč in čas pripuščata, vedno na boljše pomagamo. Peli smo na mali Šmaren mašo, ki se nahaja v 8. prilogi „Cerkv. glasb.“, in „Tantum ergo“ iz 7. štev. — Prav hvaležni smo „Glasbeniku“, da je prinesel pesmi za možke glasove, in kaj dobro bi nam bilo ustrezno, ako bi dobili po njem tudi v prihodnje kako pesem, zloženo za enake glasove — naj bode že maša ali kaka druga skladba. Z mešanim zborom si ne upamo na kor. Jako bi nas tudi veselilo ako bi mogli priti do kake latinske maše za možke *) glasove, da bi bili tako v stanu, o velicih praznikih lepo in veličastno petje napraviti. Zdj

*) Poterpite malo; tiska se že pri Milicu latinska maša, ki jo je zložil za možki zbor gosp. Burgarel; kmalu bode gotova. Kadar se boče pa vaš zbor bolj ukrepil, sežite po možko-glasnih mašah Blied-a, Diebold-a, Nekes-a, Doss-a, Haller-ja, Oberhoffer-ja in Witt-a. Vred.

imamo eno samo latinsko, da jo more peti naš mladi zbor. Nadjam se, da, kadar bomo končali cerkev, se bode vanjo preselilo tudi novo lepo petje Bogu na čast in vsej župniji v spodbudo.

Iz Štajarskega, 15. sept. — Dobro jo je bil uganil odbor „Cec. društva“, da je bil na svitlo dal knjigo o. Hugolina Sattner-ja o cerkveni glasbi ter jo podaril društvenim udom. Tudi jaz sem si jo umislil, jo prebral, zopet prebral in reči moram, da je ona za nas novince v cerkv. glasbi prav potrebno berilo. Toraj sem jo tudi, kolikor mogoče, priporočal. Prijatelj, ki se bavi s cerkveno-glasbenim slovstvom in katerega sem bil na omenjeno brošuro opozoril, pa meni poda drugo enako nemško knjigo „Chorphotographien für Kirchengänger und Kirchensänger. Nach der Natur aufgenommen von G. E. Stehle. Regensburg. Pustet.“ Prav ta knjiga me je gnala, da primem za pero ter o njej čitateljem „Cerkvenega glasbenika“ nekoliko napišem, kajti, reči moram, da Chorphotographien zaslužijo najtoplejšega priporočanja. Pisane so v popolnem domači besedi, na mnogo straneh polne humórsa, toda tudi umetniške in cerkvene resnobe. Pisatelj hoče navadne okoliščine na cerkvenem koru s fotografično natančnostjo župnikom, učiteljem, orgljavcem, pevcem in ljudstvu (katero poslušajoč vsaj pasivno pri cerkveni glasbi sodeluje in kateremu naj bi se ravno zato pravi pomen cerkvene glasbe razodel) pred oči postaviti in tako stare hrastove korenine mnogoletnih predsodkov poruvati, ovire odstraniti, bogemu orgljavcu pa gladko stezo skozi gosto germovje zmešanih mnenj narediti. Ne manjka se sicer dandanes časnikov, ki obravnavajo dotična vprašanja; toda v tako lepi zvezi, v tako priprostem jeziku za (nemško) ljudstvo pisana še ni nobena enaka knjiga, kolikor je meni znano. Vsi biseri Witt-ovih govorov se v tej knjigi z isto gibčnostjo izražanja, z istim ognjem verske navdušenosti, z isto gorkoto ter brezozirno določnostjo in železno logiko v prelepem „da capo“ nahajajo. Stehle biča tu brez strahu vse polovičarstvo, vso šušmarijo, razgerne marsikako černo podobo iz najbližjih mu krogov brez ozira, se bode li to ali uno čelo zgerbančilo, ali kak jezik resnico njegovih barv preklinjal. Kar Stehle piše, je ostro in zbadljivo — à tudi resnično, da se ne dá ovreči. S pomočjo vsestransko razjasnenega pravila: „Cerkev je priprostemu človeku šola umetnosti“, pomaga konečno gospod pisatelj modérnim šolam, pevcem, župnikom, cerkvenim ključarjem in orgljavcem na pikanten in vendar preresnoben način, da si zamorejo svojo težko vest izprašati. Ob kratkem: če je bila kdaj kaka nemška knjiga vredna, da se kolikor mogoče razširi, je gotovo Stehle-jeva — enako kot A. Stolz-ove in Bolanden-ove brošure. Ona je posebno na to merila, da je dobila za bolezen današnje cerkvene glasbe pravo ime. Spoznanje svojih grehov pa je prvi korak do poboljšanja. Toraj, Vi gg. duhovniki, učitelji in orgljavci, ki uméte nemški, ako je Vam za reformo cerkvene glasbe v resnici mar, — kupite*) si Stehle-jeve „Chorphotographien“, prebirajte je, ravnajte se po njih, razkladajte je v domačem jeziku svojim faranom, oziroma učencem in pevcem — in gotovo bode kmalu bolje tudi pri nas.

Naznanilo novitét.

Iz Zatičine na Dolenjskem. Pri nas smo od lani na novo peli: M. Haller: Missa sexta za 3 glasove; Rampis: Missa Cunibert (6 krat); koralne: Solemnis, in duplicibus, Requiem; Fr. Koenen: maša v A-dur. — Offertoria: Spohr: Exaudi me; A. Foerster: Regina coeli; Zangl: Hæc dies; Leitner: Sacris solemnibus, Verbum supernum; auctore ignoto: Jesu dulcis memoria; Claudio Casciolini: Panis angelicus; koralno (Witt): Veni s. Spiritus; Quante: Ave maris stella; E. Frey: Adoro te. — „Te Deum“ s popolnim tekstom: A. Foersterjev op. 18. in koralni (Witt, Direct. chori 1874). — „Tantum ergo“: Groiss, za možki zbor; C. Jaspers (Witt, Musica sacra, 1879); A. Foerster (Cerkv. glasb. II. pril. 1878); C. Ett. — Slovenske pesmi: Iz „Cerkv. glasbenika“, P. H. Sattner-jeve, J. Mohr-ove i. dr. Učimo se pa zdaj: Reinhold Fischer op. 2. „Adoramus te Christe“, za 6glasni zbor.

*) Tudi vredništvo „Cerkv. glasb.-a“ priporoča svojim bralcem res izvrstne „Chorphotographien“, ki veljajo le 50 kr, — Katoliška knjigarna v Ljubljani jih bode gotovo rada naročila pri Pustet-u.

Razne reči.

— Orgljarska šola „Cec. društva“ v Ljubljani prične šolsko leto v torek 7. okt. Učenci, ki so šolo že lani obiskovali in jo bodo letos nadaljevali, kakor tudi na novo sprejeti, naj se oglašé prejšnji dan pri šolskem vodstvu.

— „Slovenski gospodar“, kateri zdaj prinaša vsake 14 dni zraven navadnega lista še cerkveno prilogo, je v štirih številkah svojim bralcem podal zanimiv članek o cerkvenem petji. Mi smo tega prav vesel in serčno želimo, naj bi verli „Slov. gospodar“ tudi v prihodnje te stroke se deržal in tako „Cerkv. glasbeniku“ pomagal širiti prave zaumene o cerkveni glasbi in ljubezen do nje.

— Č. gosp. Lovro Herg, župnik v Lembahu, je sestavil molitveno knjigo pod naslovom: „Venec pobožnih molitev in sv. pesmi za očitno in domačo božjo službo bogoljubnih kristjanov“. Prišla je na svitlo v zalogi g. Jos. Martinca, tergovca v Mariboru, obsega 40 tiskanih pol in velja nevezana le 72 kr. — Mi omenjamo in priporočamo svojim bralcem in Slovencem sploh to knjigo posebno zaradi tega, ker ima v 2. delu na 320 straneh 307 pesmi, ki so prav primerno razvrstene po praznikih in godovih cerkvenega leta, in nabrane iz najboljših slov. cerkv. pesnikov. Da so sem ter tje popravljene in opiljene je prav, in smo č. g. Herg-u res hvaležni za njegov trud. „Cerkv. pesmarica“, ki pride prihodnje leto na svitlo, se bode gledé teksta gotovo rada ozirala na „Venec“.

— O „Instructionskurs-u“, konec avgusta na Dunaji ne moremo poročati, ker se je bil zaradi boleznih dveh profesorjev za letos opustil. Škoda! Čuli smo, da se ga je hotelo udeležiti več gospodov naše škofije, kateri bi ta udeležba gotovo ne bila na kvar, marveč v spodbudo in v prid naši sveti reči.

Oglasnik.

Lavoslav Belar. — Sveta maša, „Ozri z nebes se v milosti“ (Besede Fr. Marn-ove).

Cena 50 kr. pri Milicu v Ljubljani. Priporočamo te skladbice (9 odstavkov) z radostno opazko, da je seme cecilijanstva zopet rodilo lep sad, domači znani g. skladatelj pa ž njim razširil krog za blagor cerkve vnetih delavcev. Ker so te skladbe lahke in melodične, sploh krotke in priproste, pridejo tudi manj izurjenim zborom v prid. Popravijo pa naj se sledeče pomote: „Slava“ 15. takt v tenoru 2 *cis*, *d*, *e*; „Evang.“ 4. takt v ten. *fis*; „Vera“ 17. takt 2 četertinki, pavza, četertinka; „Darovanje“ 15. takt v altu *fis*; „Svet“ 6. takt v altu *a*; „Po povzd.“ 22. takt v ten. zadnja nota *c*; „Jagnje“ 6. takt v altu zadnja nota *f*; 13. takt v ten. zadnja nota *hes*; „Križ“ 15. takt v tenoru druga nota *cis*.

4 Choral-Credo iz Ord. missæ v modernih notah z vijol. ključem; „Et incarnatus est“ in konec pri vseh Credo je 4glasno (za mešan zbor) ali za 3 enake glasove zložen. Knjižica, ki jo je izdal J. G. E. Stehle, stolni kapelnik in organist v St. Gallen-u, obsega 20 strani in velja 20 vin. (12 kr.), dvanajsterica 1 m. 80 vin. Dobi se pri Pustet-u v Ratisboni. Praktična je ta knjiga za vsak zbor, kateri se ne more vselej naučiti dolzega „Credo“, pa tudi za vse, ki lože pojo figuralne note nego koralne.

Mich. Haller, op. 19. Missa septima in hon. s. Cunegundis za 4 razne glasove. Partitura velja 20 vin., glasovi 50 vin.; dobi se pri Pustet-u v Ratisboni. Ta skladba je ena najložjih slavnoznanega skladatelja; kar se tiče njene vrednosti, jo stavi dr. Witt nad obe znani Viadanovi.

Mich. Haller, op. 3. „Requiem“ 4 vocum (cum 4 trombonis ad lib.) 2. natisa. Dobi se pri Pustet-u partitura za 1 marko, 4 glasovi za 50 vin., trombe 25 vin. Pri šestem občnem cecil. zboru in Gradcu je ta lepa skladba na vse poslušalce učinila velik vtis. Ker je partituro dal dor. Witt natisniti v svoj časnik „Musica sacra“, in je to mojstersko delo v „Vereinskatalogu“ verlo pohvaljeno, nam ni treba več o njem pisati, ampak le priporočati ga. Namesto posavn (najbolje 2 trombi v Es, bastromba v B in basposavna) se lahko rabijo orglje, za kar je v partituri tudi poskerbljeno.

☛ Naj čč. bralci oprosté, da „Cerkv. glasbenik“ v današnji številki ne prinese konca začetega članka „III. občni zbor Cec. društva“; zavoljo neljubega zadržka ga moremo še le prihodnjič natisniti. Vredništvo.

Pridana je listu 10. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik muzik. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.